

HALOTTAS EMLÉKEZET

MELLYET

NAGY MÉLTÓSÁGŰ
VÁZSONYKEÖI GRÓF
ZITSI FERENTZ

N É H A I

GYŐRI PÜSPÖKRŰL
's a t.

ÉLŐ NYELVEN MONDOTT

ERDÉLYI JÓZSEF
SZÉPLAKI APÁTUR
VÁTZI KANONOK

M I D Ő N

A' NAGY BOLDOG ASZSZONY FŐ TEMPLOMÁBAN
GYÁSZOS EGY-HÁZI SZERTARTÁSSAL, és VÉGSŐ POM-
PÁVAL, EGÉSZ MEGYÉJE, 'S GROFI VÉRRSÉGE ALTAL
TISZTELTEK.

Leltár ~~D/650/94~~ 9t.

J.

A Döntési
Tudományos Intézet
által készült.

GYŐR B E N,
NYOMTATTATOTT STREIBIG JÓSEF ÁLTAL.

650h

Leltár: C 6503/955

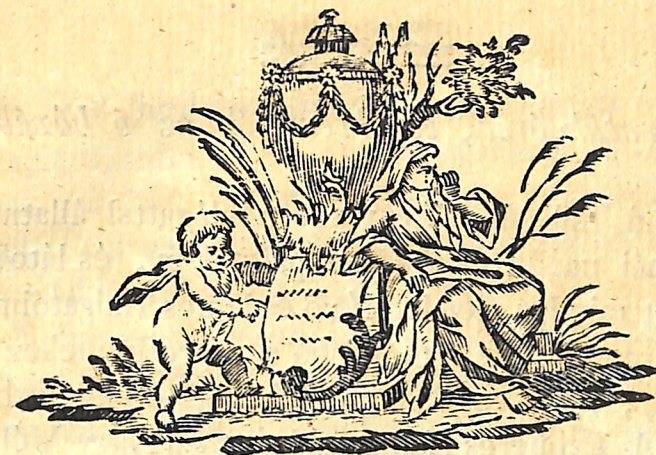
Ubi? 27

1135092

DEB-100188

201908954

774

*Dilectus DEO, & Hominibus, cuius memo-
ria in benedictione est. Eccli. 45. v. I.*

Szerelmes vólt az ISTENnél, és az Embe-
reknél, kinek emlékezete áldásban va-
gyon.

A' Tekéletes, és érdemekkel, s jótétemények-
kel jeles Férjfiakat közönséges siralom szok-
ta Sírba követni. Így Abner, Dávid Király
meg-hitt Barátjának halálát, így Sámuélnek (: hogy töb-
bekrül szó szaporitást ne tégyek:) ISTEN' Profétájának,
's Fő Papjának Temetését az Izraél népének egybe-tó-
dult minden fokasága gyászolta, kesergette, jajgatta. *Meg-^{r.Reg.}*
bala, úgy mond az Irás *Sámuél és egybe-gyüle egész Izs-^{25. v. t.}*
raél,

raël, és siraták őtet, és eltemeték az ő házában Rámatában.

De mi szükség nekem azt példázattal állatnom, a minek e mái napon valóságát tapasztalom, és látom, midőn Titeket minden Renden lévő érdemes Halgatóim szemlélek illy megfereglett tsoportal a végre gyülekezni ezen Templomba, hogy egyenlő tisztességgel, 's könyvhullatással adózzatok Tzimeres Halottunknak ama Nagy Méltóságú, már bódlog emlékezetű Győr Tartományja Püspöki Fő Pásztorának; Ugyan azon nevezetű Tekintetes Nemes Vármegye Fő Ispánjának, a' Tsáfszári, és Apostoli Királyi Felső TITTKOS BELSŐ TANÁTSOSSÁNAK, Szent István Apostoli Király jeles Rendében Nagy Kereszttel SZENTELT VITÉZNEK, Homonnai örökös URNAK. Egy szóval NÉHAI VÁZSONYKEÖI GRÓF ZITSI FERENTZNEK EÖ EXCELLENTZIÁJÁNAK 's KEGYELMÉNEK. Ihon! hányféle nevezettel, 's mekkora Méltóságokkal terhelt ditsőség fillyedett-el egy koporsónak öblében!

O! Emberi állapotnak tündér 's forgandó változási! O! tserben hagyatott reményünk, 's várankodásunk! Tehát ugyan csak meghalálozott, a' kinek akármilyen hofzszas életével-is telhetetlen kívánságunk éppen halhatatlanságát óhajtottá? Csak ugyan ki-múlt közülünk a' kinek közöttünk való tárfalkodása mind példa volt mindnyájunknak, mind kívánatos gyönyörűség?

ISTENem! Távul legyen ugyan panaszként vagy szent Akaratoddal tusakodó zúgolódásból fohajtoznunk. Távul legyen kétségben ejtő oktalan bánatra vetemednünk azok-

azokkal, *qui spem non habent*; úgy tetfzik mindazáltal, a' Te faját ajándék adományidat, mellyek Ő általa reánk áradtanak, eléggé 's méltó képpen nem betsülnénk, ha hogy halálában vallott kárunkat 's veszteségünket bankodó férelem nélkül viselnénk.

Noha pedig ezen kárvallás fajnos legyen általában minden Jámboroknál, még-is füll Yosabban, és kíváltképpen terheli, 's keferíti azokat az ügye-fogyott szükölködöket, a' kik számosan, sőt száma nélkül az Ő Javaiban min-tegy osztályos Atyafiak naponként részelkedtek.

Ugyan-is a'ig hatott a' Népnek Országfzerte fülébe ez a' szomorú hír: *Meg bólt a' Győri Püspök*, leg-ottan egy szó, egy felelet, egy értelem hallatott mindenektül: *No lesz siralom a' szegényektül.*

Igazán H. H.: *Vox populi, vox DEI.* A' község mondása, ISTENnek szóllása. Bé tölt ám fölözsleg, és tetésen a' jövendölés; mert hitelesen vagy tudomra, hogy azonnal bódogult Püspökünknek halála után, 's takarításakor, olly erőszakos, olly közönséges bánat fogta-el ezen Szabad Királyi Városnak nem csak lakó Népét, hanem környékében fekvő Vidékségét-is, hogy, ha hevenyében akkor kellett volna fognom 's látnom mái hivatalomhoz, nem hiszem a' fokaságnak sürü foházkodási, és mértéketlen zokogási között beszédem előttetek értelmes lehetett volna.

Tudni-illik: Olly zürzavar elegyes, és egyenlő volt azon Gyülekezetben a' keferőség, hogy meg-választani sem lehetett

hetett, sem alatta-valóit a' máséhoz tartozóktól, sem Udvari belső Tselédjét a' külsőktől, sem Atyjafiat az idege-
nektől. Úgy firtak, úgy zokogtak mindnyájan, mintha
mind egyik benne vagy Atyját, vagy Atyjafiát vesz-
tetne volna. Nem-is találkozott, a' ki magát kárvallatlannak
vélté, sem a' ki maga kárát egyebek veszteségénél fül-
lyósbnak nem állította volna.

Annakokaért, mivel Ti árván hagyatott Nemes Ká-
talannak nagy tiszteletre méltó Ofzlopi, 's Tagjai, kikhez
leg-inkább tartozott ezen szomorú Pompának, és végső
Tiszteségnek intézetje, mivel mondám Ti mindeneket
gondosan, és böltsen rendeltetek, azt-is bizonyjal he-
lyesen és tanátsosan tselekedtetek, hogy enyhülésére a'
köz bánatnak, és a' firalomnak tsilapodására, ezen kefered-
tett 's búba merült Népnak ötven napi vesztégséget, 's
pihenést szinte ekkoraig engedtetek, melly utánn e' mái Ha-
lottas emlékezetet tölem valamennyire bátorodott szívvel,
és engedztelődött figyelemmel fogadnátok.

Ambár mi hafzna hizelkedünk magunknak, mintha
már ezen keferves, és közönséges firalomnak éppen vé-
gét értük volna? most-is könyvben lábbadnak vezsem én
jól észre Halgatóim szemeitek, és szíveteknek agságát 's
gyötrelmét kiki homlokotokról olvashatja. Távul-is lé-
gyen tölem illy erőszakos indulatot bennetek torkon fojta-
ni igyekezniem: Sokkal tetemesebb ditsérete ez boldogúlt
GRÓF, és PÜSPÖK ZITSI FERENTZNEK, sem
hogy a' mellyet felölle ma tölem várhattok, és azért Lel-
ki-es-

ki-esméretem szerént azt nem tsak nem ótsárolom, hanem
önként helyben, és jóvá hagyom.

Keferegjetek hát bizvaft ezen öfzve-gyült Szentegy-
háznak Papi Fő, és al-rendei, mert olly Elöljárótól fozf-
tattatok meg, a' ki édesgető fzeretettel, nem idegenítő fe-
nyitékkel bánt mindenkor veletek; a' ki Atyjalkodó kegyes-
séggel, nem hatalmaskodó erőszakkal vezérlett mindenekben
benneteket, szóval, a' ki tellyes hivatallyát az Apostoli
javallás szerént, *Non Dominans in Cleris, sed forma fa-
ctus gregis ex animo*. Nem a' rajtatok való uralkodásban,
hanem a' nyáját jóra intéző eleven példa-adásban helyhez-
tette 's foglalta.

Van okod Néked-is véle egygyes nevezetü régi teős gyö-
keres Nagy Méltóságú Grófi Nemzetség, és ezzel egybe-
ágazott mindennemü Tzimeres Rokonság, van mondám
okod különös keferüségre, mert, úgy fejenként, mint öfz-
veséggel egész Vérségednek egygyetlen-egy FERENTZ-
BEN fenn-álló nagy difze, és ditsösége földre omlott.

Hát a' Ti firalmatoknak ki vessen határt ügye-fo-
gyott Árvák, 's Szegények? Imé (: nem-is emléhetem
szánakodás nélkül:) Imé el-temettetett már a' Ti jó Atyjá-
tok, Kiben ISTEN utánn vólt helyheztetve minden re-
ményesgtek, Kire minden szükségeiteket mint bizonyos,
és biztos Gyámolotokra támasztottátok.

De láttatom talán ezt a' köz bánatot mintegy szele-
tekre vállatni, vagy mindenestül fel-öfztani azok között,
a' kikről különösen emlékeztem? Halgatóim, nem tzéлом,
sem szándékom ez a' külömböztetés, vagy meg-választás.

Elé-

Elévé által-láttam én , hogy a' férelem , mellyel Fő Papunknak el-nyúgovása febesített bennünket , ki-fogást nem szenved , minden Rendekhez tartozik , illett mindnyájunkat. Annakokáért szóllamlásomnak mingyárt küszöbén olly tzikkelybe foglaltam , és jelentetem tárgyát beszédemnek , a' mellyből az URban el-nyúgodott Püspöki Páfztorúnknak , NÉHAI GRÓF ZITSI FERENTZNEK szemen-szedett érdemit 's erköltseit kiki arányozhatta , kiki következőképpen halálával történt veszteségünk közös nagy vóltát által-érthette.

Dilectus DEO, & Hominibus. Szerelmes vólt az ISTENnél , és az Embereknél. Ez vólt Halgatóim kezdete , ez lészzen dereka , sommája , és vége mái halottas ditséretemnek. Kedves vólt ISTENnél böldegült Fő Papunk , mert magát , 's mindenét annak ditsőségére szentelte. Ezt előbbfzör Kedves vólt az Embereknél , mert magát , 's mindenét azok' hasznára 's javára fordította. Ezt azután fogom vitatni. Az első részben ki-nyilatkoztatom mekkora vólt Isteni , a' másodikban , mekkora Felebaráti szzeretettel. Egybe-férkeztetem végre egygyikét a' másikkal általlyában meg-mutatván , hogy Ő mindenekben az ISTENT , és egyedül az ISTENT kereste , mind Önnön-magában , mind Felebarátjában.

A Latsony-szerü , és közönséges eszmélkedés meg-valom , a' mit elő-adandok , de bátorkodom még-is bótátani köz ítéletre , ha lehetett-é egy Papi Fejedelemtől ennél illendőbb , alkalmatosabb , 's tekéltesebb ditséretre

retre szert tennem , és ha valaki vólt e' reá GRÓF ZITSI FERENTZNÉL valaha érdemesebb.

Uraim , részemre ne légyen semmi tekéntet , légyen egyedül a' hozz , a' kirül szóllándok tartozó Tiszteletnek tanúsága , ha reám békével figyelmeztek.

I.

Törvényjé vált szokás mind azoknál , a' kik valamely jeles Fő Személyrül nyilván ditséretet téznek , annak eredetével egybe-tsatolni kezdetét beszédeknek , és ditső Eleinek 's Össeinek elől járó emlékezetét Égig magasztalni. Mellybéli szertartást ítéletem szzerént senki helytelennek nem mondhatja , sem állíthatja , ha meg-fontolja , hogy valamint a' drága kövek kedvesebben ragyognak , 's játszanak szemeinkben , ha aranyba , mint sem ha más tsintalan értzbe foglaltatnak ; ugy a' jó erkölts , és minden tekéltetes jámborság , noha ö magában bötsös , kellemetes , és kívánatos , még-is annál inkább tekéltetes , és szembe tünö mindnyájunknál , mennél fővebb Nembül származott Méltóságban tündöklik.

Tölem mindazáltal Uraim ne várjátok , hogy ama hajdani távul idöknek , mellyekre mezfzűnnét hátra néz Fő Papunknak eredete , vagy látományával legeltessem szemteket , vagy emlékezetével füleiteket tsiklándozzam , minden idézet , és magyarázat nélkül tudja Ország 's Világ , a' kívül-is melly sikeres tanátstsal támogatta , minö vitézséggel óltalmazta , mennyi érdemekkel ditsöítette Magyar Hazánkat , mind béke , mind háború ügyében ,

B

mind

mind bódog, mind mostoha állapotjában ez a Grófi Nemzetség, már szinte Lajos ilyen nevezetű Első Királynak idejét meghaladó fok Századoknak folyamotjában; Ugy, hogy természetes igazságból érdemlett, és azért köteles bérének s jutalmának itéllyem, a' mennyi jeles Tisztvisellel, Fő Hivatalokkal, előkelő Méltóságokkal akár hajdantan volt felékesítettve, akár most szemlátomást virágozik; mellynek ugyan érdemlésében ha huzamos szerezrel a' régiebbeknek örök nevek gyökerezett, nem különben halhatatlan emlékezete fent maradjon szükséges bódogult Fő Papunknak, a' Ki Vérségi Nemzetségét miként Szent István jeles Rendének Vitézi Nagy Keresztével az Ország előtt legelső dicsőítette, úgy az Anyaszentegyházban Fő Páztori, s Püspöki Méltóságával legelső szentelte.

Fogadásomat szegném Hallgatóim, ha ezen Grófi nevezetnek s Nemzetnek eredetét, Méltóságát, érdemét továbbá feszegetném; engem pedig semmi ok, vagy ösztön arra nem birhat, hogy a' Kinek Tisztviselés tételére megjelentem, Annak dicsőítésétől leg-kisebbnyire is el- távozzak.

Állassa bár azért Szent Hieronymus az helyes szólásnak törvényjét és módját, mintha ennek rende hozná magával hogy a' régi üdöktől, és hajdani Óssektől kellef- fen költsönöznom annak dicsőítését, a' kit akarok meg- tisztelni. *Rhetorum disciplina est, úgymond Szent Hieronymus, ab Avis, et atavis, et omni retro seculo laudare, quem ornes.*

De

De ha egyéb okokkal tanácsát nem támogatja, hanem csak éppen, hogy e' szerezéért magtalan meddőségét az ágnak el fedezze s helyre pótolja a' tőnek tenyész- termékenysége, és a' minek nyoma sem találkozik a' gyümölcsben, legyen temérdek csodája a' gyökérben. *Ut ramorum fructu eze Szent Atyának: Ut ramorum sterilitatem radix fecunda compenset, & quod non teneas in fructu, mireris in trunco.* Ha mondám nints egyéb oka a' Tanácsnak nálam, nints helye a' tanúságnak; mert im' áldásék az URnak Neve, oly tekéletes Fő Papnak esmérte GRÓF ZITSI FERENTZET minden, valaki csak esmérni kezdette, a' ki nem csak idegen érdem, és dicsőség nélkül nem szükölködik, hanem tulajdon magájával is olly bőves, és gazdag, hogy azt fommás Laistromban elő-számlálnom munka, méltó dicsőisérettel tisztelnem pedig lehetetlenség. Képződjétek H. H. minden Keresztényi, és Papi tulajdonságoknak, s jó erkölcsöknek feregét egy csoportban: Ekkor merem mondani PERENTZ Püspöknek eleven képét ábrázoltatok.

Óhatatlan is valóban, hogy mindennemü jó erkölcsök meg-ne fokasodjanak abban a' Lélekben, a' mellyben egyszer azoknak Nemzője, az Isteni Szeretet meg-gyökerezett, ez pedig egészen úgy el-fogta, és magától mintegy el-szakasztotta ezen Püspökünket, hogy tellyes életét s hivatalját egyedül annak dicsőségére intézni nem csak látzatott, hanem tapasztaltatott legyen.

És ugyan, ha lehet az hajnal hasadtából egész napnak hátrábbi részét arányozni, már Ifjúságának viseletéből

B 2

bül

bül vehette ebben-is kiki mértékre, minő gyarapítója, és előbb-mozdítója lenne jövődében az ISTEN' Ditsőségének. Még midőn a' nevendék Papok között Iskoláit akár Hazájában, akár idegen Országokban gyakorlotta, ajtatoságával, 's szép erköltseivel Elöl-járóit különös vigasztalásra, Egyenlőit pedig, 's tanuló-társait álmétkodásra, 's Lelki épülésre gerjesztette. Ezentúl az esztendőkkel egyetemben nevelkedik vala benne minden tekéiletesség. Alig érte írett idejét, hogy Aldozó Papságra fel-kenetettne, mikor szinte az Óltári Szent Aldozatban leg-előbbször foglalatoskodna, ama' nagy értelmű Fejedelem Hatodik KÁROLY Tsáfzár, Ki az Ő Papi Aldozatjának első zféngéjét Maga Felsőes jelenlétével meg-inneplette, olly Istenes Indulatokat jegyzett-meg benne, olly Lelki buzgóságát vette észre, hogy már akkor Őtet mindennemű Egyházi Hivatalokra termetnek, alkalmatosnak, elegendőnek ítélte, miért-is ugyan azon alkalmatofsággal drága értékű nyakba való Keresztel, melly következő szapora előmenetelének záloga lenne, meg-ajándékozta.

Nem-is hátráltatta a' Tsáfzári Felsőesnek hozzá hajlott Kegyelmet semmi késedelem. Izibe történe nyilatkozás ama' nevezetes Nagy Váraçi Káptalanban, melly ekkoráig számos Püspököket formált, 's adott Tagjaiból fok Megyéknek. Ezen Nemes Káptalanban mondám történt nyilatkozás, mellyet már Szentelt Pap GRÓF ZITSI FERENTZ Személyjével bé-töltötte, érdemével ékesítette. Uraim vélhetitek minő örömmel, hogy ne mondjam dítsekedéssel emlegetném tovább-is, hogy ezen nagy reménység-

ségre fiető Papot első tífztelettel születésem' Földe, édes Hazám fogadta, ha nem tudnám, hogy esmét kis idő múlva kedves Vendégét el-vesztette.

De tudni-illik ennyire ki-derült világosságnak nem kellett egy Ország' szegletébe rejtezni, és azért miglen Apostoli hivatalra, 's Püspöki Méltóságra korosodna-is, okkal tseréltetett-által Nagy Váradrúl az Esztergomi Fő Káptalanba, okkal neveztetett Vág-Ujhelyi Præpoftnak, és a' Felsőes Királyi Helytartó Tanátsba okkal helyhez-tetődött, hogy itt élete példájával ISTEN' Ditsőségére, kész Tanáts-adóságával a' köz jónak vezérlésére tágabban 's fényesebben világoskodna.

Vólt tehát H. H. ezen Hivatalokban pihenő állapodása, de koránt sem vólt állandó maradása FERENTZ Püspök' szárnyára kelt elő-menetelének. Történt kevéssel odább hogy ADOLF Szent Kalazánktzius Szerzeménjéből ki-fzinlett akkori érdemes Györi Püspök hanyatló erejéhez 's esztendejéhez képest gondos Fő Páfztori Hivataljának fejedelmére Fele-terh-viselő-társat kívánna, keresne, és kérne; alig terjeszté pedig kérelmét a' Felsőes Udvar eleibe, meg emlékezék ottan a' szorgalmatos Fejedelem minő ítéletbe, és tekéntetbe vette eleitül fogva GRÓF ZITSI FERENTZET, és azért tétovázás nélkül, sött tellyes bizodalommal Őtet Püspökké szenteltette, és ADOLFNAK hivatalbéli segétségül, 's Társul rendelte; Kinek-is hóltá után Püspöki és Fő-Ispanyi Székére hágott ezen folyó századnak negyven harmadik esztendejében: Mellyet midőn emlegettem Uri Halgatóim látjátok

befzédemmel minő térségre botsátkoztam; Kelltik tudni-lik szokat tennem egy érdemekkel, nem külömben mint esztendőkkel tellyes élemedett Püspöknek, **GRÓF ZITSI FERENTZNEK**, ISTEN' Ditsőségére tett Sáfárkodásáról, mellynek, ha tellyes esmérete 's hitele fügne egyedül az én nyelventül, magamat soha meg-nem határozhatnám hol kezdjem, minn végezzem ditséretemet, sem mirül kelljen rend szerént előbb, mirül utóbb emlékezmem. De nem kevésbé bátorodom, a' midön körül-tekéntem, hogy Ti hozzátok vagyon szóllásom, kik mindenekben a' miket felöle mondandok tudósak, sött Tanú-bizonyosságok vagytok, kik ezekkel a' szemekkel láttátok Páfztori Hivatalját mitsoda buzgósággal kezdette, melly úntalan igyekezettel folytatta, minő állhatatossággal fejezte.

Ugyan is, hogy Ő nem rendetlen indulatból ásított, hanem egyenesen ISTENTül hivattatott ezen Tiszt-re, mint Aaron, mindjárt Hivataljának elején kitészett, midön szoros kötelelségét elévé megfontolván, és Szent Pál jegyzésébül értvén, 's tudván, hogy *minden Fő Pap, ki az emberek közül válofsztatott, az emberekért rendeltetik azokban, a' mik az ISTENhez tartó ók.* Ki mondhatatlan, melly hevesen felgerjedett az ISTEN' Ditsőségének gyarapítására; mindenestül azért gondját arra fordította, hogy alatta-való Népét, Papságát, Megyéjét az Isteni Tiszteletnek folytatásában, és a' Keresztényi Tudománynak hirdetésében, 's tanulásában egyenlő, és állhatatos rendbe szerkesztetné, mellybül azontúl következne, hogy mind a' Lelki Páfztorok hivatalok-

talokhoz képest fogyatkozás nélkül legeltetnék a' nyáját, mind a' Júhok az ő Páfztorokhoz kötelességek szerént figyelemmel viseltetnének.

Ezen el tekélt szándékának pedig, hogy minél közelebb fikerét 's foganatját érhetné, Bóldog ISTEN! mit nem tselekedett? mit hagyott félre? mit végbe nem vitt buzgó Püspökünk? Bizonyára ha soha egyébbel nem bizonyította volna is fáradhatatlan szorgalmatofságát, ama' Páfztori Levelével, mellyet 25. Esztendő előtt világosságra botsájtott, minden értelmes, és tanult embereknél elegendőképpen ki-nyilatkoztatta volna; mert, ámbár én elégtelen légyek azt illendően ne hogy ditsérni, de betsülni is, merem mindazáltal felöle mondani, hogy valamit csak a' Papi életnek, és hivatalnak fedhetetlen vezérlésére akár a' közönséges szent Zsinatok, Törvény, vagy Tilalomként végeztek, akár a' Római, és Apostoli Szék egyszer 's mászor idő jártában parantsolatul ki-adott, akár a' Szent Atyák tanátsképpen javallottak, kiki ebben az egy Levélben, mintegy fummában szeges munkával, bölts itélettel, és szent szándékkal egybe-szedettette láthatja, és bámúlhatja.

És ezen Törvény szabással Ő ugyan izenként meghatározta minő tekkéletességet kívánna alatta-valóinak minden viseletekben, tárfsalkodásokban, tanításokban, áldozatjokban, szentség szolgálatásokban, szóval, tellyes életekben 's hivataljokban; de mivel a' Törvénynek útjáról izibe félre tántorodik az emberi gyarlóság, vagy vakmerőség, ha csak szüntelen szem, és fenyték alatt
nem

nem tartozkodik, ne talántán az Ő Rendelésének-is tsorbulására okot, 's módot adna az ilyen vigyázatlanság, nem szüint Parantsolatit esztendönként újjítani szorgalmaztató intésekkel, és irásokkal, nem szüint kémleni Megyéjét tizedenként Esperestyei által, nem szüint ugyan ezeknek esztendő által két rendbéli tudósításokból maga Rendeléseinek fent-tartását mint gondos Őr-álló vizgálni; sőt még ebben sem nyugodott-meg Pásztori Gondoskodása, hanem tulajdon személyje gyanánt kettős Egyházi Törvény, vagy Tanács Széket, itt helyben tudni-illik, és Szombat-helyen örök állandóul emelt, 's állított, mellyeknek egyéb tartózási között kötelelések lenne, ezen Istenes Törvénynek egész Megyében terjedését, 's tellyesítését sürgetni, sérelmét meg-boszfizálni.

Több számtalan efféléket rendelt volna kétség kívül buzgósága szerezént GRÓF ZITSI Püspök, ha tsak ez a hatalommal, törvénynyel, parantsolattal való erölködés az ő szelid erköltsével, és kegyes indulatival nem ellenkezett volna.

De nem-is volt H. H. szükség a' Törvénynek megállására más egyéb móddal kéntetni azokat, a' kiket; minden jóra Fő Pásztoroknak jeles példája fokkal rövidebb úton vezérlett, és vonzott; ezért-is nem tsudalom én, hogy ezen Püspöki Megye mind ekkoráig annyi tekéletes, buzgó, és mindennemű jámbor erköltsökkel tekéntetes Férfiakkal bővelkedett, 's tündöklött, minnekutánna annak bizonyos Kút-fejére, 's eredetére találtam, úgy, hogy nem ütközhetik szemembe, sem elmémbe nem tünhet

het olly ditséretes ájtatosság, avagy szertartás, mellynek vagy eredendő okát, vagy öregbitő ösztönét Ő benne ne mutathassam. Tetszik különös történetekkel bizonyitanom, a' mit általjában mondtam.

Imé, Fő Tiszte'etre mé'tó Nemes Káptalan! Ti nemde az Egyházi szent Zsolosmát fok Esztendők előtt szívesen, és önként közitekbe fogadtatok, sőt annak hajdani rendtartását éppen virágjára hoztátok? Akarjátok é tölem hallani mitsoda okból, avagy ösztönbül? Én kételkedés nélkül állítom, és mondom: Egyedül meg-hólt Püspökötök példája nyeste útát, Ez volt egyedül bé-iktatója. El-nem nézhettétek tudni-illik követés nélkül annak gyakorlásában Pásztorotoknak olly fogyatkozhatatlan állhatatosságát, hogy sem el-vénhedett öregségével, sem törekedett fogyatéék erejével, sem más he'yes, és törvényes okkal azon hoszfzas Könyörgésnek terhétül magát soha menteni nem akarta, mentetni nem szenvedte. Ha a' Megyéi Papság esztendönként Lelki magánofságba rejtezni, és nyóltz napi elmélkedésben foglalatoskodni szokásba vette; vette minden bizonynyal Bódogúlt Püspökétől, ki nem tsak az Esztendőnek némelly részét, hanem minden napnak-is bizonyos óráit három szakaszban az örök Igazságnak fontolásában töltötte. Ha az ISTEN' Anyjához, Nagy Afzonyunkhoz való ájtatofság, és a' mint nevezzük Olvasós Imádság bé-hatott minden Temp'omba, és Községbe. Ez a' MÁRIANAK leg érzékenyebb Tisztelője, és az ő nyomos példája tselekedte, Ki-is minekutánna ugyan azon Kegyelemnek Anyjához való szerezelmét, buzgóságát, tisz-

teletét tellyes élete folyamatjában fok téteményivel fok-féleképpen meg-bizonyította, végső rendelkezésében azzal különösen petsétlette, hogy ezerekre betsültetett drága Keresztjét Kegyes Afzonyának amaz Oltára képében szívesen ajánlotta, bő-kezüen ajándékozta.

Mit szóljak egyéb ritka tulajdonságiról, életének szennyetlen tisztaságáról, és a' mi ennek egyetlen-egy általmazója szemérmetségéről? Oly győzhetetlen volt, (: tudva lévő dolgot említek:) ámbátor fok ezfendőkig alkalmatlan férelmét, 's daganatját érzette-is jobb oldalának, fenki még-is reá nem birhatta, hogy testének azon tetemét valaha egyszer az Orvos előtt ki fedeztetni akarta, vagy engedte volna. Mit kezdjek Alázatosságáról, mellyel minden köz-rendüekhez annyival alább botsátkozott, valamennyire azokat Méltóságával felljebb múlta? Mit mondjak, hogy öfzveséggel végét érjem, ISTEN-hez ragaszkodott buzgóságáról, és annak szolgálatjában meg-átalkodott állandóságáról? Első gondja volt tudjátok, hogy naponként ISTENnek, a' mi az övé, híven megadná; miért-is Magához járúlni, a' Ki egyéb-aránt fenkit Magától ki-nem rekesztett; Belső Tselédjeit sem engedte valameddig szokott Reggeli Ájtatosságát tökéletesen nem végzette. Napot vesztetni látzatott volna, ha míg magát birta ISTENnek az Oltáron Áldozatot nem tett volna, vagy, midőn immár erejében meg-fogyatkozott, ha más Papnak Áldozatján személyje szerént meg-nem jelent volna; és ez volt köznapi gyakorlása: mikor pedig Innepi, vagy nékie különös Ájtatosságból jeles más egyéb

egyébb nap következik vala, ennek ugyan hasonfelét, és az előbbinek nagyobb részét egyedül ISTENnel való értekezésben, merő ájtatofságban ülte 's foglalta.

Imé látjátok Uraim hányféle, és minémü erkölcsökkel volt, a' Kit kefergünk fel-ékesítette, mellyekkel mindazáltal Ő úgy fényeskedett az Emberek előtt, hogy egyedül a' magafságbéli Atyának ditsőségére, és kormányára bizatott Népének üdvözségére világoskodott legyen. Mit véltek tehát, el-érte E' már tzeljét, mellyre ekkoráig merevén nézett mind példájával, mind szorgalmatosságával?

H H. még sem látta jól, ez a' Jó Páfstor, mennyire még fogyatkozott 's héjjános egész Megyéje szinte azokban, a' mikben leg-inkább kellene nevelkedni, 's terjedni az ISTEN' Ditsőségének; Láta a' zfenge Ifjúságnak fokságát Iskolabéli mind épü'et, mind Mester, 's Tanító nélkül, mellyet az Isteni félelemre 's jámbor életre mintegy kézen fogva vezérteni Páfstori kötelelségének esmérte. Láta a' nevendék fiatal Papságot elegendő hajlék, 's alkalmatofság nélkül, mellyben az Egyházi életnek, 's hivatalnak tekelletességére formáltatna. Láta község, 's helységeit hol Páfstor, hol Templom, hol mind a' kettő nélkül. Láta a' pufztúlt Templomokat Tornyok, Oltárok káfzületek nélkül. Láta végtére, hogy megszfire ne szeljedjek, ebben a' Szabad Királyi Városban Önnön-magát Püfpöki Jegyesse nélkül, Káptalanját Szentegyház nélkül, mind ezeket mondám Ő látta, és bánta.

Mi tévő lehetett mindazáltal? ennyi munkának végbe menetele Fejedelmi hatalommal, nem Püspöki igyekezettel láttatott ki-telhetőnek. A' szükségnek fokféle külömsége, a' szükölködő Helységeknek osztott távúlsága, a' szükséges költségnek temérdeksége, úgy tetszik akadályozhatta, sőt meg-gátolhatta akár kiben-is ezt a' jó szándékot. Ki-mondom rövideden: Én magam-is azt véltem volna, hogy ennyi munkát egyfzersmind kezdeni vakmerő emberhez illlett, részenként véghez vinni halhatatlanhozz.

De haszontalan minden törekedésem, miglen én GRÓF ZITSI FERENTZNEK buzgóságát, és ISTEN-ben vetett bizodalját az ellent-álló akadályokhoz mértéklettem, Ő az akkoron itt virágzott nevezetes Tárfaságnak Fő-fzomszédjában olly roppant épületet emelt 's állított, melly mind az alacsony, mind az öregebb Iskolákat alkalmasan bé-fogadta, és e' mái napig is az egész Királyi Akadémit illendő zsellérségben fent-tartja. Ezt követte a' nevendék Kis Papoknak ama' lakó-helyek 's szállások, mellyet nem kisebb dízfeségre mint tágos alkalmatofságra töbül épített. Nyomba termett a' Szombathelyi öbles Iskola-ház, mellyet leg-inkább a' Vasvármegyei Nemes Ifjúságnak szükségére állított, nagy költséggel örök-re bérlett, három Tanító-Mesterekkel gyámolított. És ezekben ugyan elegendő módot 's alkalmatofságot nyitott mind a' kenyér szegdelésre az éhen tatógó kisdedeknek, mind a' fiatal Kis Papoknak a' Pásztori hivatalra tzelozó tekéletes nevelkedésre: Ez a' tetemes gond mindazáltal Őtet úgy egészlen el-nem foglalta, hogy Megyéjének

jének egyéb szükségeirül egyenlöképpen ne szorgalmatoskodott volna.

Hihetetlen volna bizonyval H. H. a' mennyit felöle távül létemben köz-hírlelésbül hallottam, ha tsak itt köztetek hiteles számba nem vettem volna, mennyire fokasította légyen Megyéjében számát mind a' Templomoknak, mind a' Lelki Pásztoroknak; mellybéli jótéteményei ha különös buzgóságbül származtak-é, vagy közös nemzeti tulajdonságbül, nem állithatom, mivel jut eszembe, hogy Buda Városában, és annak vidék tájékán fem láttam én ekkoráig Templomot, a' mellynek vagy homlokát, vagy ó'tarát, vagy más készületét rész szzerént, vagy özfveséggel ezen Grófi Nemzetnek mint hajdani birtokos Uraságnak Tzimere nem bélyegzette volna.

Azomban hagyjuk, ne légyen FERENTZ Püspök Ősseivel osztályos ebben a' ditsöségben. Elegendő-képpen fogják hirdetni, 's bizonyítani az Ő Istenes bökezüségét ama' Szanyi, Bágyogi, Himodi, Vaszari, Tüskevári, Szent-Miklósi nagy Templomok, és szint annyi dífzes Papi hajlékok, mellyeknek jeles épületét töbül kezdette, hegyén végzette. Fogják háládással emlegetni könyörületfességét a' Rákosi tüz által el-emézfödött Szentegyház, és Papi szállás, mellyeknek előbbi épségeket 's ékességeket meg-térítette. Ismét a' Lébenyi, és Metséri Templomok, mellyeknek pufztúlt mezételenségeket gazdagon felruházta, és jótéteményét mind a' két helyen derék Papi Udvar-házzal tetézte. Nem külömben a' Szombathelyi, Romándi, és Péri Szentegyházak Néki fogják közfönni,

hogy az elsőnek szentebb része, és Fejedelmi Oltára pompásan meg-épült, emezeknek pedig Tornyai porból fel-emelkedtek.

De hagyjunk-fel egyfzer ezekkel a' Falunként talló-zott ditséretekkel: Olly helyen vagytok Uraim egybe-gyülekezve, a' hol GRÓF ZITSI FERENTZ határozatlan bö kezüségének tsoda alkotmányát (: ezt a' ditső Templomot akarom jelenteni.) vesztég ültetekből mindnyájan látjátok. Ki-tetfzik ebben, mennyire *kedvelte* Ő az *ISTEN' Házának ékességét, és az ő ditsőségének lakó-belyét.* Ki-tetfzik egygyütt, miként *kedvelte* visszont az *ISTEN-is* az Ő munkáit: *Honestavit illum in laboribus, & complevit labores Illius.* Fel-tisztelte Őtet a' munkákban, és bé-telYESítette az Ő munkáit. Fel-tisztelte mon-dám Őtet a' Munkákban midön ezt a' jeles Fő Templomot általa olly ékességre, olly bötsösségre, olly tekélltetésségre hozatni engedte, és fegette, hogy díszesebbet, 's költségesebbet az egész Magyar Birodalomba ne esmérne: Illy ditsőséges munka vólt tudni-illik méltó, és illendő, hogy lenne temérdek egyéb munkáinak fejezetje: *Et complevit labores Illius.*

Elöttem a' képe idő jártával mennyi által-kelek meg-állapodnak, melly fok jövevények egybe tódúlnak ennek egyedül tsodájára. Mint ha már látnám, 's hallanám, miként fogják ditsérni, és magasztalni kik általjában a' munkának jól ízlett tsinját, kik különösen a' rajzolásnak tudós mesterségét, mások az óltároknak aranynyal, ezüfstel, márványokkal ruhás gazdagságát; némellyek a' falaknak tün-dök-

döklő mázolatját, egyebek a' több kézűleteknek, áldozat-hoz tartozó eszközöknek, szentelt Papi öltözeteknek árrát, 's értékét; mindenek pedig mindenek felett annak, a' ki ezeket meg-szerzette 's alkotta bö kezüségét, 's buzgóságát.

Ugy vagyon, ó nagy, és halhatatlan emlékezetü PÜSPÖK! Te ezen Templomnak felségét annyira magasztaltad, hogy az ékes-szóllásnak akár melly özöne azt se hizelkedéssel ne fejelhessen, se való ditsérettel fel ne érhesse, és ugyan ezzel a' Te mély alázatofságod végbe-vitte, hogy engemet ditséretedből éppen ki-fogyasztottál, 's kelletlen kéte'en el-ha'gatasra juttattál, de végbe nem vihette még-is akár minémü szemérmetséged, hogy a' mikrül én szóllani tsak kezdettem, ezek a' Te nemes alkotmányid valaha ditsekedni meg-szünjenek. Ezek szinte, ezek a' nyelvetlen, és néma képek fogják értelmesen be-szélieni, ez a' Tanító-szék hirdetni, ezek a' gazdag eszközök 's kézűletek magyarázni, ezek a' márványok veré-tékezni, szóval, a' kövek ezen fa'akból vége-szakatlan kiáltozni, ISTENhez minő, 's mekkora buzgósággal, 's bökezüséggel vise'tettél. Buzgósággal ugyan, melly által Őnön-magadat; bökezüséggel, mellyben mindenedet annak Ditsőségére szente'ted.

Mit mondék! GRÓF ZITSI FERENTZ magát, 's mindenét ISTEN' Ditsőségére szentelte? Hizem ha ezt mivelte, annak egyedül szere'méért, miként fordította mindenét 's magát az Emberek' hasznára, hogy ezek-nél-is kedvet le'hetne?

Uraim

Uraim meg-ne ütközzetek, ugyan ezen mennyei Ditsőségnek, és földi hazonnak, az az, Isteni, és Felebaráti Szeretetnek egygyeztetése léfzen ettől fogva a' mi FERENTZÜNKNEK hátrábbi ditsérete, léfzen egyfzersmind beszédemnek második része.

II.

Altallyában ugyan a' mik GRÓF ZITSI FERENTZ által ISTEN' Ditsőségére lettek, rendeltettek, épültek, és általam eddig elő-adattak mind természet, mind az ő szándék a' szerént ofzolhatatlanul az Emberek haznára - is szolgáltak, és váltak (: Szemlélhetjük ezt különösen a' Templomokban: mert nem de nem ezek a' kintses-tárházaink, mellyekből lelki 's testi javainkat, ezüst és arany nélkül veszfzük, vagy öregbétjük? Ezek a' Menyből alá-botsátkozott tsatornák, mellyek által az Isteni áldomások reánk, mezeinkre, és minden vagyoninkra szünet nélkül folynak? Ezek végtére az egeknek tátott kapui, mellyeken kívánságaink, szükségeink, könyörgéseink az élő ISTEN' széké eleibe férkeznek, és jutnak? El-annyira, hogy midön ezeknek, és e' féléknek a' kotása által Fő Papunk magát, 's mindenét ISTEN' Ditsőségére szentelte, úgy tetszik egyetemben az Emberek javára-is fordította:.) De mivel az ilyen következésből származó vagy szivárgó titkos hazfon nem olly bötsös, és kedves az embereknél, mint az érzékenységnek tapasztalásával illethető jó-tétemények, leg-inakább azokra kelletik terjedni beszédemnek, a' mikre maga böldegült Püspökünk adakozó jobbát szemlátomást terjesztette.

Ezek-

Ezeknek rendében elő-járó kalauzom láttatik lenni Bölts Salamon, ki ama' roppant Jéruzsálemi Templomnak építése mellett a' Királyi Palotát-is egygyütt meg-építette: *Ædificavit Salamon Domum Domini, & domum suam.* 2. Par. 8. v. n. Fel-építette mondja az Irás Salamon az UR' Házát, és maga házát. Igy tselekedett ám, és ezt a' példát farkalta, ha én nem hibázok GRÓF ZITSI FERENTZ-is, midön a' Templomok épülése közben nem annyira magának, mint utánna ezen Püspöki Székben következőnek, mind itt helyben, mind kívül a' jószágban illendő lakást szerzett. Tekintsétek bár ama' többiek felett tekintetes Házat, FERENTZ-NEK eddégi szállását, Ő ezt előfzför harmintz, 's több ezer Rhéneseken váltotta, azután a' Püspökség számára Kegyes Afzfzonyátul (: akár merre forduljak Ennek jótéteményibe kell ütköznöm:.) ama' Nagy THEREZIÁTUL örök adományul kérte, és nyerte; végtére ezen felséges tekintetre, a' mellyben most kevélykedni látjátok emelte. Nézzetek-ki ennek Tornyából egy kevéssé tovább a' Szanyi, és Rákosi Kastélyokra: Ezeket a' Nemes Püspöki Szállásokat is első kötül fogva az ő költsége, és gondja rakatta, 's készítette. *Ædificavit Domum Domini, & domum suam.* Meg-építette az UR' Házat, és maga házát, söt nem magáét, hanem vég nélkül másokban fent-maradandó hivataljáét.

El-halगतnám itt rövidségnek okáért a' több gazdálkodásra, 's majorságra Ő általa készült szükséges, és haznos temérdek épületeket, 's eszközoeket, ha nevének sé-

D

rel-

relme, és érdemének kisebbsége nélkül el halgathatnám; de nem kellett, sem illendő el-titkolnom fok jótéteményinek olly tetemes, és nemes részét, mellyel Ő az egész Györi Megyétül, és akár melly későn utánna következendő minden Püspököktül nem tsak méltó ditséretet, hanem örök háláadást-is érdemlett.

Ugyan-is mindnyájan el-hízem emlékeztek minő szertelen állapotban, mondhatom, el-henyélt, 's töretlen avarjában hevert ezen Püspökségnek minden jószága, és öröksége, midőn annak GRÓF ZITSI FERENTZ szalana birtokába? Pufztaságban voltak a' Helységek, romlásban az épületek, szélledésben a' népek. A' mezőnek alig találkozott művese, munkása az Uraságnak, a' föld gyümölsének ára, vagy árosa: mellyhez képest a' jószágnak-is hafzna 's jövedelme tsekély, és bizonytalan vala. Ember kellett bezzeg a' gátra, a' ki ennyi fogyatkozásoknak orvolását, a' majorságnak jó karba hozását, az épületeknek fel-állítást, pénzel, és szorgalmatofsággal gyözhetné: Fel-is találta H. H. a' kit ISTENTül várhattott, és kívánhatott ezen szerentsés Megye az ő bóldogúlt Püspökében: Nem engedett Ez semmi gondnak, semmi költségnek, hogy Egyházi örökségét minél hamarább rendbe szedné, és annak állandó jövedelmét idő sizerént meg-határozná; Sőt, minthogy magábúl a' Papi jószág annyit nem gyümölsözhetett, Őfsei nagy birtokának hafznát-is tellyesféggel amannak javulására költötte. Méltó Halgatóim meg-jegyzeni, nem tsekélység a' mit mondok,

hat-

hatfzor száz ezer forintokból álló (: hiteles Számtartóknak ravásokra vallom:) a' mennyibe telt, a' mibül ki-kerekedett 's fel-allott ez a' nagy munka.

Valamint tundi-illik, a' ki egy pataknak folyását tsüv, vagy tsatorna által valamelly Községnek szükségére, 's hafznára gyarapítani igyekszik, mindenek előtt annak forrását áffa, tisztogatja, örököséti; Úgy Te-is ezes, és gondos Sáfár GRÓF ZITSI FERENTZ ezen Püspöki örökséget nem különbben, mint jótéteményidnek eredeti kút-fejét ennyi gondal, 's költséggel a' végre ápolgattad, és gyámolitottad, hogy annak hafznai mások szükségére patakonként állandóul folynának. Folytak-is valóban tellyes életednek folyamatajában szünet nélkül, gazdagon folytak, folytak mindenekre.

Meg-térek mondám mindenekre, mert ugyan kirül felejtkezhetett-el, ez a' Kegyes Úr életében? a' Ki Halotti rendelésében-is minden Rendek felöl különösen emlékezett; Meg-emlékezett Országoló Fejedelmérül, Kinek Felséges Háza bóldogulásáért hogy ezen Templomban fo-ha meg-ne szünne az Aldozat tökés költséggel végben vitte. Meg-emlékezett Nagy Méltóságú Vérségérül, Nemes Káptalanjárül, Megyebéli mindenféle Szerzetes Rendekrül, a' nevendék Papságrül, a' nyavalya, vagy vénhedett öregség által el-nyomorodott Egyháziakrül, a' tévelygésbül igaz Hitre térőkrül, Udvari Tisztjeirül, fejenként minden Tselédjérül. Mind ezekrül pedig olly jut-

D 2

tal-

talmasan és bőkezően emlékezett, hogy lenne, a' miért viszont ők is felöle méltó halával emlékeznének.

Azomban ez a' végső adakozás csak árnyéka, vagy erőtlen vízfza-zengése volt tellyes életében követett bőkezűségének, mellyben bizonyára módot nem esmért, mértékre nem nézett, határt nem szenvedett az Ő Felebaráti szeretetének telhetetlensége. Mivel tudni-illik Ő mindenekben egyedül az ISTENT kereste, magával helyesen, és szentül el-hítette, hogy Ő Szent Felsége a' Templomokon kívül leg-inkább a' szegények személyében talál-tatik-fel, és azért azoknak gondját alatta-valóinak úgy ajánlotta, sőt parantsolta, hogy soha senkit a' kóldulok között vígafztalás nélkül ne hagynának: *Date omnibus.* Egy volt értelme Szent Ágostonnal: *Ne cui non dederitis ipse sit Christus.* Mindennek adjatok, úgy mond, ne talántán a' kinek nem adtok ö légyen Kristus.

Nyújtotta hát kész segedelmét mindennek, valaki csak előtte a' kérelemre száját nyitotta, nyújtotta azoknak-is, a' kik szükségeket jelenteni némü némü tartalékból nem merték, vagy általlották; nyújtotta még az olly állapotban, és forsban szorútnak-is, a' kiket kóldulni az inség ugyan kényszerítette, de a' szemérem nem engedte. Ezeket, és az illyeket Ő-maga szemesen fel-kereste, szorgalmatosan számba vette, és általlyában mintegy hó szerént, vagy esztendő számra szegődött költséggel fizetgette; mellybéli jótéteményeit nem csak a' jelen-lévökre, vagy

vagy Megyebéliekre, hanem mezfze földiekre, sőt külső idegenekre-is terjesztette. Tölem ugyan mi tagadás benne, senki nem kívánhatja, hogy számban adjam adakozásnak fokaságát, mellynek Ő nagyobb részét olly rejtek alattónába vallotta-bé az Élet Könyvének Laistromába, hogy az Evangyeliomi Tanáts szerént ne tudná a' bal-keze, mit tselekeznek a' jobb-keze, a' mennyit mindazáltal ki nyomozhatott az emberi szem-fülesség esztendönként húsz ezernyi forintoknak sommáját alamizsnája kétség kívül meg-haladta.

Vóltál tudni-illik nagy irgalmú PÜSPÖK! számtalanoknak Kegyes Atyja, bizonyos Gyámola, egygyetlen egy Táplálója, vagy ha Ura vóltá-is valóban minden tekintetből Kegyelmes vóltál. Hány özvegyek 's árvák Te általad foszlottságokat vagy könnyebben érzették, vagy nem érzették tellyességgel. Hány ügye-fogyott szegények szegett szerentséjeknek igája alatt általad meg-enyhültek! Hány egész házi Népek a' gyásznak szennyéből általad ki-vetkeztek! Midön Te azok segedelmére Tárházadat fogytig ki-ürítetted, minden gyűjteményidet reájok szentül, jámborúl (: szavam fel-nem érné adakozásod nagy vóltát, ha nem mondanám:) tékozlottad, és így végtére meg-es-mértetted, hogy akár ISTEN Majorságának nevezem Püspöki javaidat; *Res DEI*, akár szegények örökségének állítsam, *Patrimonium pauperum.* Te, mind ISTENnek Ditsőségére hiven, mind a' szükölködöknek javára bőkezűen fáfarkodtál.

És vajha Uraim olly hathatós volna vagy ez a beszéd, vagy ama példa, melly ezen időkben el-hitetné a Világgal, hogy valamint a heves, és gyors paripának nem kell farkantyú a szaladásra, úgy az Isteni, és Felebaráti szzeretettel egyzett Papságnak szükségtelen az ösztön, szorgalmaztatás, vagy kényszerítés akárminémü jótéteményekre. Ezt mondom, hogy egygyik vagy másik el-hitetné a Világgal, nyújtana bezzeg okot, s módot beszédem fok érdemeknek gyakorlására, nyújtana a példa-is sürgető ösztönt a követésre; mert ugyan-is, hogy nyilván megértésétek GRÓF ZITSI PÜSPÖKNEK fővebb érdemét, s egyenlő szabású ditséretét, én kiváltképpen ezen egy tikkelyben vettem és helyhez tettem, hogy mivel ISTENNél egyedül a jó szántú kész akarat kedves az adományban, *Hilarem enim datorem diligit DEUS*. Mert jó kedvü adakozót szzeret az ISTEN, ő szabad akaratja, s szándéka szzerént, *non ex tristitia, aut necessitate*, nem komor kedvetlenségbül, vagy erőszakos kételenségbül, hanem *prout destinavit in corde suo*, a mint eltekéltette szívében, önként-való Istenes indulatbül nyitotta-fel erfényét, s markát illy fáradohatatlan alamizsnálkodásra.

Sőt halljátok ügye-fogyott szegények mit hozok én elő a ti vigasztalástokra: Olly ritka, olly hallatlan gondoskodással volt ez a könyörületes Atya feleletek, s hozzatok, hogy mivel izibe, vagy későbben óhatatlanul következendő árvaságotokat mindég szemei előtt vifete, elé

vé

vé kerest, formált, és támasztott olly irgalmas Dajkákat, a kik az ő válakozása után reátok szorgalmatos gondot vifelnének; Erre oktatótt Ő példájával mindeneket, erre különösen vezérlette egész Megyéjében a Papi s Egyházi Személyeket, midön öket szünet nélkül sürgette a könyörületesre mindenféle Pásztori intésekkel, ösztönökkel, tanúságokkal, tudokra adván egyenes értelemben, hogy fokkal tekéltesebb Lelki Pásztor az, a ki a szegények táplálására életében adakozik, sem hogy a ki kintset gyűjtöget a Templomoknak hólta után való épületére.

Még sem mondtam ki mindenestül árva szegények GRÓF ZITSI FERENTZNEK rólatok való Atyai szorgalmatofságát; nem de nem feleljetek, szörnyü menykötsapás lett volna most fejeteken annak hirtelen ki-múlása, a kinek életébül vettétek csak-nem a lélekzetet-is, ha hogy jótéteményinek folyamatját élete fonalával egygyütt félben szakasztotta volna az halál, és úgy benneteket egy pillantásban végső inségre, s gyámoltalanságra juttatott volna? Imé ezt a gondot, hogy mindjárt fűhöz fához kapkó éhen-halók ne lennétek, el-távoztatta töletek az Ő előre vigyázott gondvifelése, midön e végre kész fegedelmet hagyott, és halottas martalékjából tetemes részt, sommás költséget szabott, mellyel mind addig ösztöznatok míg mások irgalmasága kebelében, Nékie mását nem tanálnátok. O! bizonynal igaz Atyai gondvifelés! buzgó Pásztori szorgalmatofság. Élni meg-szünt, és meg-nem szünt

szünt jót tenni; nyugszik ma szánás nélkül koporsójában, és a' szegények között adakozni még sem nyugszik.

De miért nem szünök én ditsérettel emlegetni azt a' bökezüséget, melly, ha vélekedésennek, 's gyanúsá-gomnak helyt, és hitelt adtak, egyedül okozta ezen ke-ferves és véletlen kárvallásunkat? Tudni-illik láttatik né-kem, mintha nyilván-való viaskodás, és vetekedés lett volna régolta FERENTZ PÜSPÖKÉRT a' mennyei Szen-tek, és földi Emberek között, és ezek ugyan minden igyekezettel, óhajtással, könyörgéssel azon voltak, hogy Őtet, mint szarándokságoknak Istápját magok között e' vi-lági zsellérségben minél tovább, 's hofzszabban lehetne marasztalnák; amazok ellemenben minden módon tsak azt kívánták, és sürgették, hogy ezen várt Vendégeket, söt kedves Polgár-társokat mennél előbb fogadná az örök Hajlékokba; és már úgy látszott, midön PÜSPÖKÜNK-NEK végső nyavalyája az Ő ki-múlásának közelgető idejét jelengette, szinte nyertesek lettek volna a' Mennyeiek, ha tsak az ügye-fogyott szegényeknek ferege, melly véle egygyütt haldoklani láttatott, esdeklő kezeit az Ég ellen ki-nem terjesztette volna. De tapasztaltuk azonnal foga-natját a' könyörgésnek: *Exaudivit pauperes Dominus.* Meg-halgatta a' szegényeket az ÚR, és szerelmes Pász-torát az ő népének ép egészségre támasztotta. Látván azért a' Mennybéliek minő tekintettel néznek az ISTEN' szemei a' szegényekre, hogy többé 's továbbá azoknak hat-

hathatós közben-vetések az ő kívánságokat ne hátráltat-ná, végtére ki-zsarolták, 's meg-nyerték, hogy minde-neknek tudta, vagy sajdétása nélkül, hirtelen történne az élők közül ki-szóllításása. Úgy-is lett H. H. midön szin-te Fő Pásztorunknak meg-tért egészségén mindnyájan ör-vendeznének, mikor tapfolva hálálkodnának egymás kö-zött, midön több Esztendőkre nyújtandó életével mago-kat biztatnák, és így, midön e' féle szomorú változsról ingyen sem álmodnának, egy szempillantásban, éppen alattomban, tellyességgel véletlenül. szabad légyen mon-danom, orozva, és lopva ragadta - el Menny-Ország a' Világtól.

Ámbár hogy mondhatom én illy tekéletes PÜS-PÖKNEK ki-múlását véletlennek, ha nála az halál soha nem volt váratlan? Járjátok-el bár, kérlek Uraim benne-teket újjolag emlékezettel józan életének, miolta tsak a' jót a' gonosztól meg-választhatta, minden ideit, visgál-jatok-meg esmét jámbor erköltseinek tekéleteségét, soha nem tágult ájtatóságát, napról napra öregbedett Papi, és Pásztori buzgóságát, az ISTEN' szegényeihez félbe-holtával sem szakadott bökezüségét. Mind ezekből vallyon mit tudhattok, mit tanulhattok egyebet? hanem, hogy Ő mindenkor fel-övedzett ágyékkal lesben állott, 's induló félben volt az örökké-valóságra.

Bizonyára ez a' márvány-fedél alatt báltozott Sír-ve-rem, mellyet Ő fok esztendők előtt némelly nevezetes

E

Szen-

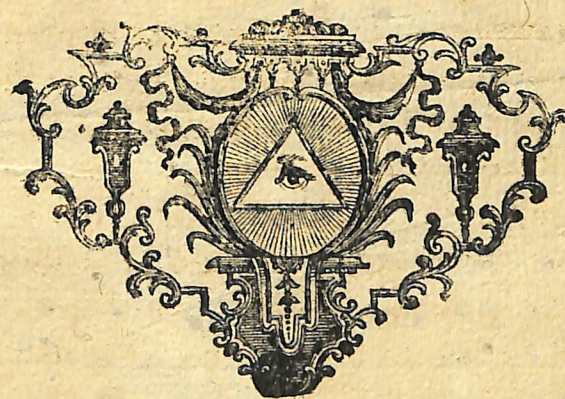
Szentek példája szerént a' végre készített, hogy ki-múlása után nyugodalom hajléka, életében pedig az halálról, 's halandóságról áthatatos emlékeztetője lenne, ez a' Sírverem mondom, mellyet naponként búzgó ájtatósággal gyakorlott, mellynél az örök esztendőkrül való elmélkedésben szabott órákat térden állva töltött, ha meg-szóllalna kérdésemre, azt vallaná, azt kétségtelenül el-hitelné, hogy böldegült Püspökünk GRÓF ZITSI FERENTZ maga halálát ébren várta, készen fogadta.

Tsupán tehát csak a' Ti könnyebbségtekre különös Isteni Gondviselésből esett szomorú Papi, és Úri Rendek, hogy hirtelen, távul, és alattomban történt Töletek meg-válása; mert ugyan kérlek mi tévők lettetek volna, ha húzamos nyavalyában sínlödni, ha az halállal tusakodni azt, a' kivel olly szoros szeretettel, 's tisztelettel egygyesültetek, jelen láttatok volna? vagy ha végső hállalkodásit, 's bútszó szavait Kegyes Atyátoknak hallotátok volna? Nem de illy keserves látomány, 's hallomás között nem már a' bánattul, hanem a' szív szakadástul kellett volna okkal tartanatok, holott most csak a' mi mindenképen el-kerülhetetlen vala, és minden embernek óhatatlan, egyedül az Ó halálát láttatlanba siratjátok.

Ennek pedig (: mi haszna himézem, 's hámozom a' dolgot :) nints egyéb orvofsága, hanem hogy ISTENhez buzgó könyörgéssel folyamodván áthatatosan
(: vaj-

(: vajha foganatosan :) kérjétek, hogy ezen Györi Szent-egyháznak, 's Megyének olly tekelletes Fő Pásztorral vigasztalja-meg árvaságát, a' ki GRÓF ZITSI FERENTZ-NEK Püspöki méltóságával egygyütt tzipmeres példáját-is maga örökségére fordítsa. A' ki ISTENét, 's Felebarátját Ehez képest olly buzgón szeresse, hogy magát, 's mindenét Annak Ditsőségére, Emennek hasznára alkalmaztassa. Egy szó, mint száz: A' ki egyenlő érdemekkel tégye magát szerelmessé az ISTEN-nél, kedvessé az Embe-
reknél,

Á M E N.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

M M A

Faint text at the bottom of the page, possibly a date or reference.

